

Op de bovenste tree voor paratbc

Het vrijwillige Paratuberculose Programma Schaaap Geit start met onderzoek in melk of bloed van alle dieren ouder dan twee jaar. In analogie met het rundveeprogramma wordt een drietal statussen onderkend: A, B en C. De achterliggende gedachte van het programma is om paratuberculose te beheersen.

KARIANNE LIEVAART-PETERSON

dierenarts en specialist gezondheidszorg kleine herkauwers bij de Gezondheidsdienst voor Dieren

Het vrijwillige paratuberculose-programma helpt, indien gewenst, op te klimmen van (zwaar) besmet (status B of C) naar nauwelijks of niet besmet (status A). Daarna

ondersteunt het programma de bewaking van de status.

De ziekte

Paratuberculose is een ongeneeslijke en lastig te bestrijden ziekte van met name herkauwers. De verwekker is een bacterie: *Mycobacterium avium* subspecies *paratuberculosis* (Map). De Map nestelt zich na opname vooral in het laatste deel van de dunne darm. Daar veroorzaakt de bacterie een chronische ontsteking waardoor de opname van eiwitbestanddelen uit het rantsoen verstoord raakt. De bacterie verspreidt zich via de lymfe- en bloedvaten naar andere

delen van het lichaam. De eerste ziekteverschijnselen ontstaan vaak pas enkele jaren na besmetting. De vacht wordt dor en de huid droog en schilferig. Geleidelijk nemen de melkproductie en lichaamsconditie af en uiteindelijk ontstaat er vochtophoping tussen de onderkaaktakken. Deze vochtophopingen ontstaan door een eiwittekort in het bloed. De typische waterdunne diarree die vooral bij runderen en soms bij schapen wordt gezien, komt bij geiten zelden voor. De ziekte leidt uiteindelijk tot sterfte, maar de meeste dieren bereiken dit stadium niet, doordat ze vanwege tegenvallende melkproductie of vermagering meestal eerder worden vervangen.

Wijdverspreid

De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) heeft aangetoond dat ongeveer 80 procent van de Nederlandse commerciële melkgeitenbedrijven met de infectie te maken heeft. De situatie onder de Nederlandse schapenpopulatie is niet bekend. De ziekte kan op bedrijven tot belangrijke bedrijfseconomische schade leiden, vooral door melkproductieverlies, een verhoogde uitval en vervroegde vervanging. Uit een driedjarig project, in samenwerking met twintig melkgeitenbedrijven en gesubsidieerd vanuit het Productschap Zuivel, blijkt dat aanpakken en beheersen van deze ziekte kan en loont. Beheersing van deze aandoening om de bedrijfseconomische en de welzijnschade terug te dringen is het doel. Deze aanpak richt zich op het voorkomen van besmetting of uitstellen van het besmettingsmoment middels hygiëne en managementmaatregelen. Daarnaast biedt het programma middels onderzoek op afweerstoffen tegen de paratuberculosebacterie de mogelijkheid om de bedrijfsstatus in beeld te brengen, het effect van maatregelen te meten en de situatie te bewaken.

Testen en aanpakken

Middels testen kan een veehouder een indruk krijgen van de mate van voorkomen van paratuberculose op zijn bedrijf. Hiertoe kan hij bijvoorbeeld aselectief 10 procent van zijn dieren laten testen. Een andere mogelijkheid is om specifiek ver-

Extra hygiënemaatregelen

Extra hygiënemaatregelen zijn onmisbaar bij de aanpak van een paratbc-besmetting:

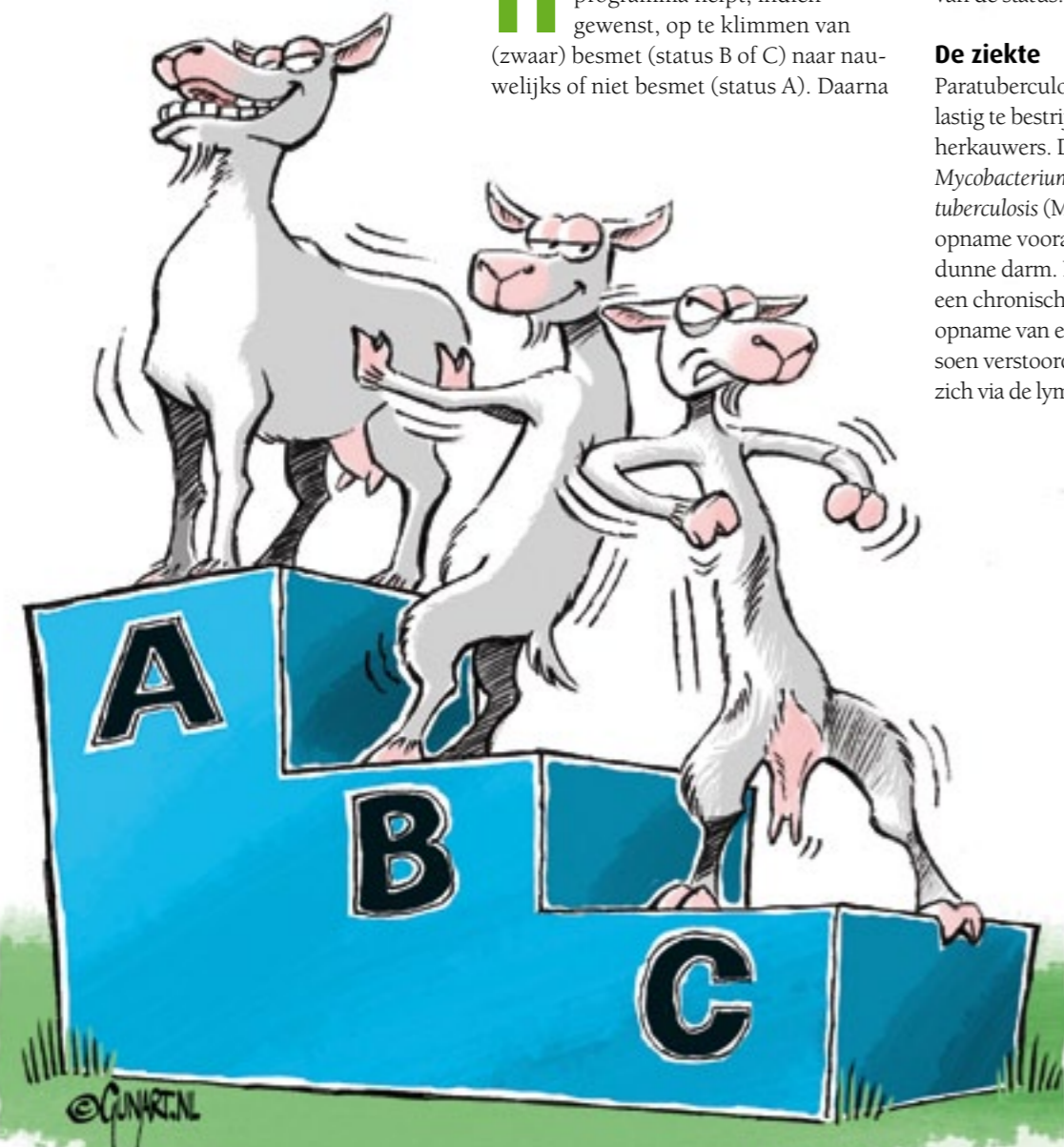
1. Gesloten bedrijfsvoering.
2. Bij gescheiden opfok lammeren schoon opvangen.
3. Lammeren apart huisvesten, bij voorkeur tot de leeftijd van 1 jaar.
4. Verstrekking veilige (kunst)biest.
5. En in ieder geval:
 - Looplijnen van lammeren naar volwassen dieren en niet andersom.
 - Aparte kleding en laarzen in lammerenstal.
 - Geen voerresten van volwassen dieren naar lammeren.
 - Aparte materialen voor de stal met volwassen dieren en de lammerenstal.
6. Bewust omgaan met inzet dekbokken/-rammen.

dachte dieren te gaan bemonsteren, dieren ouder dan twee jaar, met een slechte vacht, mager en eventueel diarree. Bedenk hierbij wel dat alle testmethoden moeite hebben paratuberculose aan te tonen in het begin van de infectie. Bij dieren die gevaccineerd zijn met Gudiar kan aanvankelijk geen onderscheid gemaakt worden tussen vaccinatietiter of infectie. Heeft de vaccinatie echter meer dan een jaar geleden plaatsgevonden, dan betekent een testresultaat 'aangetoond' dat sprake is van een besmetting. Voor de zekerheid worden binnen het programma alleen maar dieren ouder dan twee jaar meegenomen. In het voorjaar van 2015 zal onderzoek plaatsvinden naar het verloop van de vaccinatietiter. Dit onderzoek is onderdeel van de Publiek Private Samenwerking Kleine Herkauwers (PPSKH) paratuberculose in de melkgeitenhouderij en wordt uitgevoerd door de GD, Livestock Research en Centraal Veterinair Instituut van Wageningen UR en de faculteit Diergeneeskunde. De Nederlandse overheid en de melkgeitensector (Productschap Zuivel en het Platform Melkgeitenhouderij) financieren het project.

Vaccinatie

Vaccinatie vertraagt klinische ziekte en vermindert daarmee de infectiedruk, hoewel jammer genoeg de uitscheiding van paratbc-bacteriën bij gevaccineerde dieren niet helemaal stopt. Vaccinatie is voor een overgroot deel van de geitenbedrijven een belangrijk hulpmiddel geworden in de strijd tegen paratuberculose.

Meer informatie over paratuberculose, het programma en de aanpak is te vinden op www.gddiergezondheid.nl/paratbcschaapgeit

Via het Paratuberculose Programma Schaaap Geit kan deze vervelende aandoening van het bedrijf worden gebannen.
ILLUSTRATIE: GD